

KÚRIA

Bfv.II.1340/2014/5.szám

A Kúria Budapesten, a 2015. év január hó 29. napján megtartott tanácsülésen meghozta a következő

í t é l e t e t:

A rablás büntette és más bűncselekmények miatt fiatalkorú I. rendű terhelt és társai ellen folyamatban volt büntetőügyben a Legfőbb Ügyészség által III. rendű terhelt javára benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálva a Miskolci Törvényszék 4.Fk.2326/2012/61. számú, illetőleg a Debreceni Ítéltábla, mint másodfokú bíróság Fkf.II.546/2013/13. számú ítéletét megváltoztatja;

a 2012. évi C. törvény 81. §-a (4) bekezdésének mellőzésével a III. rendű terheltet - halmazati büntetésül - 12 (tizenkettő) év fegyházban végrehajtandó szabadságvesztésre ítéli.

Egyebekben a megtámadott határozatot III. rendű terhelt tekintetében nem érinti.

Az ítélet ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, és ebben az ügyben sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s

I.

1. A Miskolci Törvényszék a 2013. május 29. napján tárgyaláson meghozott és kihirdetett 4.Fk.2326/2012/61. számú ítéletével III. rendű terheltet bűnösnek mondta ki 2 rendbeli társtettesként elkövetett rablás büntetében [1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: korábbi Btk.) 321. § (1) bekezdés, (4) bekezdés a)

pont], társtettesként elkövetett rablás büntettének kísérletében [korábbi Btk. 321. § (1) bekezdés, (3) bekezdés a) és c) pont], 2 rendbeli társtettesként elkövetett rablás büntettében [korábbi Btk. 321. § (1) bekezdés, (3) bekezdés a) és c) pont], társtettesként elkövetett rablás büntettében [korábbi Btk. 321. § (1) bekezdés, (3) bekezdés c) pont], 2 rendbeli társtettesként elkövetett magánlaksértés büntettében [korábbi Btk. 176. § (1) bekezdés, (2) bekezdés a), b), c) és d) pont, (4) bekezdés] és társtettesként elkövetett magánlaksértés büntettében [korábbi Btk. 176. § (1) bekezdés, (2) bekezdés a), c) és d) pont, (4) bekezdés].

Ezért őt - halmazati büntetésül - életfogytig tartó fegyházbüntetésre és 10 év közügyektől eltiltásra, valamint 42.020 forint vagyonekobzásra ítélte. Megállapította, hogy a fegyházbüntetésből legkorábban 20 év kitöltése után bocsátható feltételes szabadságra. Rendelkezett továbbá az előzetes fogvatartásban töltött idő beszámításáról, a lefoglalt bűnjelekről és a bűnügyi költségről.

Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a III. rendű terhelt által elkövetett hat rendbeli rablás a korábbi Btk. 137. §-ának 17. pontja szerinti személy elleni erőszakos bűncselekmény. Rögzítette, hogy a legsúlyosabban minősülő rablás büntette őt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő és III. rendű terhelt az elkövetéskor betöltötte a huszadik életévét [korábbi Btk. 40. § (3) bekezdés]. Mindezek folytán a korábbi Btk. 85. §-ának (4) bekezdése alapján a III. rendű terhelt tekintetében kötelező az életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása. Aszerint: ha a bűnhalmazatban levő bűncselekmények közül legalább három a 137. § 17. pontjában meghatározott személy elleni erőszakos bűncselekmény, a (2) bekezdés szerinti büntetési tétel felső határa a kétszeresére emelkedik. Ha a büntetési tétel így felemelt felső határa a húsz évet meghaladná, vagy a törvény szerint bármelyik bűncselekmény életfogytig tartó szabadságvesztéssel is büntethető, az elkövetővel szemben életfogytig tartó szabadságvesztést kell kiszabni.

Az elsőfokú bíróság az életfogytig tartó szabadságvesztés kötelező kiszabása ellenére - bár megjegyezte: érdemi jelentősége nem volt (első fokú ítélet 54. oldal 8. bekezdés) - megjelölte a büntetéskiszabási tényezőket a III. rendű terheltet érintően is (első fokú ítélet 53. oldal 3-4., 7. bekezdés, 54. oldal 3-4. bekezdés).

A védelmi fellebbezések alapján másodfokon eljáró Debreceni Ítéltábla a 2013. október 21. napján tartott nyilvános ülésen meghozott és 2013. október 22. napján kihirdetett Fkf.II.546/2013/13. számú ítéletével az első fokú ítéletet a III. rendű terhelt tekintetében megváltoztatta:

- cselekményeit társtettesként elkövetett rablás büntettének [2012.

évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 365. § (1) bekezdés a) pont, (3) bekezdés a) és c) pont], társtettesként elkövetett rablás büntettének [hatályos Btk. 365. § (1) bekezdés a) pont, (3) bekezdés a), c) és g) pont], társtettesként elkövetett rablás büntette kísérletének [Btk. 365. § (1) bekezdés a) pont, (3) bekezdés c) és g) pont], társtettesként elkövetett rablás büntettének [Btk. 365. § (1) bekezdés a) pont, (3) bekezdés c) és g) pont], társtettesként elkövetett rablás büntettének [Btk. 365. § (1) bekezdés a) pont, (3) bekezdés b) és c) pont], társtettesként elkövetett rablás büntettének [Btk. 365. § (1) bekezdés a) pont, (3) bekezdés c) pont], 2 rendbeli társtettesként elkövetett magánlaksértés büntettének [Btk. 221. § (1) bekezdés, (2) bekezdés a), b), c) és d) pont, (4) bekezdés] és társtettesként elkövetett magánlaksértés büntettének [Btk. 221. § (1) bekezdés, (2) bekezdés a), c) és d) pont, (4) bekezdés] minősítette,
- fegyházbüntetését 16 évre enyhítette, és megállapította, a feltételes szabadságra bocsáthatóságának legkorábbi időpontja a büntetés kétharmad részének kitöltését követő nap. Egyebekben az elsőfokú ítéletet a III. rendű terhelt tekintetében helybenhagyta.

A másodfokú bíróság megállapította, hogy a másodfokú elbírálás idején hatályos Btk. a III. rendű terhelt tekintetében enyhébb elbírálást enged, aszerint ugyanis a legsúlyosabb (fegyveresen elkövetett) 2 rendbeli rablás büntette a korábbi öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztés helyett öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő (másodfokú ítélet 7. oldal utolsó bekezdés, 8. oldal 1. bekezdés). Ezért a III. rendű terhelt cselekményeit a hatályos Btk. alapján átminősítette.

Miután a bűnhalmazatban álló legsúlyosabb bűncselekmény büntetési tételének felső határa tíz év, ennek a kétszerese húsz év, amely tehát a 20 évet nem haladja meg. Erre figyelemmel a másodfokú bíróság a - korábbi Btk. 85. §-ának (4) bekezdésével megegyező tartalmú - (hatályos) Btk. 81. §-ának (4) bekezdése alapján rögzítette, hogy a III. rendű terhelttel szemben az életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása már nem kötelező és nem is szabható ki. A Btk. 80. §-ának (2) bekezdése szerinti középérték a III. rendű terhelt tekintetében 12 év 6 hónap, amit az elsőfokú bíróság által megjelölt és értékelt büntetéskiszabási tényezőkre tekintettel meghaladott a szabadságvesztés tartamának meghatározásában (másodfokú ítélet 10. oldal 1-4. bekezdés).

A másodfokú bíróság elmulasztotta felhívni a Btk. 459. §-a (1) bekezdésének 26.k) pontját, amely szerint a rablás [365. § (1)-(4) bekezdés] a személy elleni erőszakos bűncselekmények közé tartozik.

2. Az Alkotmánybíróság a 23/2014. (VII.15.) AB számú határozatában megállapította, hogy a korábbi Btk. 2010. július 23-tól 2013. június 30-ig hatályos 85. § (4) bekezdésének alkalmazása

alaptörvény-ellenes (1. pont); megállapította továbbá, hogy a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (2013. július 1. napjától hatályos Btk.) 81. §-ának (4) bekezdése is alaptörvény-ellenes (2. pont), ezért azt a hatálybalépésére - 2013. július 1-jére - visszaható hatállyal megsemmisítette; és elrendelte a korábbi Btk. 85. §-a (4) bekezdésének, valamint a hatályos Btk. 81. §-a (4) bekezdésének alkalmazásával meghozott, jogerős határozattal lezárt büntetőeljárások felülvizsgálatát (3. pont).

II.

A bíróság jogerős ügydöntő határozata (alapítélet) ellen a Legfőbb Ügyészség nyújtott be - a Be. 417. §-ának (2) bekezdésében foglalt hivatalból fakadó kötelezettségére figyelemmel, a Be. 416. §-a (1) bekezdés e) pontja alapján - Fk.BF.1348/2014. szám alatt felülvizsgálati indítványt a III. rendű terhelt javára. Tájékoztatatta egyúttal a Kúriát, hogy a III. rendű terhelttel szemben kiszabott büntetés végrehajtása még nem fejeződött be.

A Legfőbb Ügyészség indítványa szerint, amennyiben az Alkotmánybíróság a jogerős határozattal lezárt büntetőeljárások felülvizsgálatát rendeli el, a Be. 423. § (2) bekezdésének 2. mondata szerint a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor hatályos jogszabályok alapján kell eljárni azzal, hogy az alaptörvény-ellenesnek nyilvánított törvényhely figyelmen kívül marad. A Be. 423. §-ának (4) bekezdésében előírt felülvizsgálati indítványban meghatározott okhoz kötöttség mellett - leszámítva az alaptörvény-ellenesnek nyilvánított törvényhelyet - a jogerős ügydöntő határozat meghozatala során alkalmazott törvényt kell ugyancsak alkalmazni.

Az elkövetéskor (tényállás II/1. és II/2. pont: 2011. november 25.; tényállás II/3. és II/4. pont: 2011. december 9.) és a jogerős elbíráláskor (2013. október 22.) - azonos tartalommal - az új Btk. 81. §-ának (2) bekezdése szerint a halmazati büntetést a bűnhalmazatban lévő bűncselekményekre megállapított büntetési nemek, illetve büntetési tételek közül a legsúlyosabbnak az alapulvételeivel kell kiszabni. A (3) bekezdés pedig arról rendelkezik, hogy ha a bűnhalmazatban levő bűncselekmények közül legalább kettő határozott ideig tartó szabadságvesztéssel büntetendő, a büntetési tétel felső határa a legmagasabb büntetési tétel felével emelkedik, de nem érheti el az egyes bűncselekményekre megállapított büntetési tételek felső határának együttes tartamát.

Mindebből következően, miután a bűnhalmazatban álló bűncselekmények közül legsúlyosabban minősített (fegyveresen elkövetett) rablás büntette öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, halmazati büntetésként öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztés szabható ki, melynek középmértéke tíz év. Ezáltal

a másodfokú bíróság által kiszabott tizenhat év fegyházbüntetés kívül esik a törvényben meghatározott tételkereten. Miután feltétlen eljárási szabálysértést nem észlelt, ezért indítványozta az alapítélet tanácsülésen történő megváltoztatásával a hatályos Btk. 81. §-ának (1)-(3) bekezdése alapján büntetés kiszabását.

A terhelt és a védő nem tett észrevételt az ügyészi indítványra.

III.

A felülvizsgálati indítvány - az alábbiak szerint - alapos.

Az Alkotmánybíróság a 23/2014. (VII.15.) AB számú határozatának 3. pontjában elrendelte a korábbi Btk. - a határozat 1. pontjában alaptörvény-ellenesnek nyilvánított - 85. § (4) bekezdése, valamint a hatályos Btk. - a határozat 2. pontjában 2013. július 1-jére visszaható hatállyal megsemmisített - 81. § (4) bekezdésének alkalmazásával meghozott, jogerős határozattal lezárt büntetőeljárások felülvizsgálatát az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (Abtv.) 45. §-ának (6) bekezdése alapján.

Az Abtv. 45. §-ának (6) bekezdése szerint az Alkotmánybíróság az alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazása alapján jogerős határozattal befejezett büntetőeljárás és szabálysértési eljárás felülvizsgálatát rendeli el, ha az eljárásban alkalmazott jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés semmisségéből a büntetés, illetve az intézkedés csökkentése vagy mellőzése, valamint a büntetőjogi, illetve a szabálysértési felelősség alóli mentesülés vagy annak korlátozása következne.

A Be. - az Abtv. 45. §-ának (6) bekezdéséhez kapcsolódó - 416. §-a (1) bekezdésének e) pontja szerint a jogerős határozat ellen felülvizsgálatnak van helye, ha az Alkotmánybíróság a jogerős határozattal befejezett büntetőeljárás felülvizsgálatát rendelte el, feltéve, hogy a terhelt még nem mentesült a büntetett előlethez fűződő hátrányos következmények alól, vagy a kiszabott büntetés, illetőleg az alkalmazott intézkedés végrehajtása még nem fejeződött be, vagy a végrehajthatósága még nem szűnt meg.

A legfőbb ügyész - a hivatalból folyó kötelezettségének [Be. 417. § (2) bekezdés] eleget téve - a felülvizsgálati indítványt benyújtotta.

A terhelt a kiszabott szabadságvesztés büntetést jelenleg is tölti, a büntetés végrehajtása tehát még nem fejeződött be.

A felülvizsgálati eljárás törvényi feltételei megvalósultak.

A Be. 423. § (2) bekezdése 1. mondatának főszabálya szerint a felülvizsgálati indítványt a megtámadott határozat meghozatala

idején hatályos, ellenben a 2. mondat szabályozásában a 416. § (1) bekezdésének e) - és a jelen ügyben közömbös f) - pontjában meghatározott esetekben az elbírálásakor hatályos jogszabályok alapján kell elbírálni.

A felülvizsgálat kapcsán „elbíráláson” általában a megtámadott határozat jogerős meghozatalát értjük. A Be. 416. § (1) bekezdésének e) - és a jelen ügyben közömbös f) - pontja esetében mégis a felülvizsgálati indítvány elbírálása, azaz a felülvizsgálati határozat meghozatala értendő.

Ez értelemszerű, mert ellenkező esetben vissza kellene térni az alapügybeli elbírálásakor hatályos jogszabály alkalmazásához, ám az már egészben, vagy részben nem létezik, mert az Alkotmánybíróság megsemmisítette. Nem létező jog pedig értelemszerűen nem alkalmazható.

Az Alkotmánybíróság annak idején leszögezte: A nullum crimen sine lege és a nulla poena sine lege alkotmányos alapelvek, amelyeknek számos büntetőjogi szabály adja meg jogszerű tartalmát. Ilyen szabály a bűncselekmény fogalomnak a Btk.-ban adott meghatározása, a büntetés és a büntetési rendszer törvényes fogalmai. A bűncselekmény fogalom ugyanúgy, mint a büntetés fogalma, az egyén büntetőjogi felelőssége és felelősségre vonása szempontjából döntő. Az egyén alkotmányos szabadságát, emberi jogait nem csak a büntetőjog különös részének tényállásai és büntetési tételei érintik, hanem alapvetően a büntetőjogi felelősség, a büntetéskiszabás és a büntethetőség összefüggő zárt szabályrendszere. A büntetőjogi felelősség minden szabályának módosulása, alapvetően és közvetlenül érinti az egyéni szabadságot és az egyén alkotmányos helyzetét. [11/1992. (III. 5.) AB határozat, Indokolás IV.3. pont]

A büntető törvény elején, az 1. §-ában megfogalmazott törvényességi elv is ezt juttatja kifejezésre: Az elkövető büntetőjogi felelősségét csak olyan cselekmény miatt lehet megállapítani, amelyet - a nemzetközi jog általánosan elismert szabályai alapján büntetendő cselekmények kivételével - törvény az elkövetés idején büntetni rendelt [(1) bekezdés]; bűncselekmény elkövetése miatt nem lehet olyan büntetést kiszabni vagy intézkedést alkalmazni, amelyről törvény az elkövetés - vagy a 2. § (2) bekezdés alkalmazása esetén az elbírálás - idején nem rendelkezett [(2) bekezdés].

Ezért az alapeljárásban alkalmazott jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés - Alkotmánybíróság által kimondott - semmisségéből következően a semmissé nyilvánított jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés félretételével kell a felülvizsgálati határozatot meghozni.

Miután pedig az Alkotmánybíróság nem egy jogszabály (a hatályos Btk.) egészét, hanem egy jogszabály valamely rendelkezését [hatályos Btk. 81. § (4) bekezdés] semmisítette meg, a felülvizsgálat során a jogszabály fennmaradó rendelkezéseit kell alkalmazni.

Ez következik abból is, hogy a felülvizsgálati indítványt a legfőbb ügyész kifejezetten egyedül abból az okból terjesztette elő, miszerint az alapügyben eljáró bíróság a hatályos Btk. 81. §-ának (4) bekezdése alapján hozta meg a határozatát.

A felülvizsgálati eljárásban a Kúria a megtámadott határozatot - a feltétlen eljárási szabálysértésektől eltekintve - csak a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott részében és csak a felülvizsgálati indítványban meghatározott ok alapján bírálja felül [Be. 423. § (4) bekezdés 1. fordulat]. A felülvizsgálati indítványhoz kötöttség folytán a Kúria az alapítéletet csak a halmazati büntetés kiszabására vonatkozó részében és kizárólag a hatályos Btk. 81. §-a (4) bekezdésének a megsemmisítése miatt bírálhatja felül. Az alapítélet más részének (pl. bűnösség) és más okból (pl. a büntető törvény időbeli hatálya) történő felülbírálatára a Kúriának nincs törvényes lehetősége.

Az Abtv. 45. §-ának (6) bekezdésére figyelemmel a Be. 416. §-a (1) bekezdésének e) pontja alapján elrendelt felülvizsgálat nem eredményezi szükségképpen a büntetés, illetve az intézkedés csökkentését vagy mellőzését, avagy a büntetőjogi, illetve a szabálysértési felelősség alóli mentesülést vagy annak korlátozását. A felülvizsgálat megteremti ezen következmények lehetőségét [ld. „következne” kitétel az Abtv. 45. §-ának (6) bekezdésében].

A Legfőbb Ügyézség által is hivatkozott hatályos Btk. 81. §-ának (2)-(3) bekezdéséből következően - miután a bűnhalmazatban lévő legsúlyosabban büntetendő bűncselekmény büntetési tétele öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés és ennek felső határa a felével emelkedik - halmazati büntetésként öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztés szabható ki. A Btk. 80. §-ának (2) bekezdése alapján ennek középmértéke tíz év.

Erre figyelemmel a kúria is azt állapította meg, hogy a III. rendű terhelttel szemben kiszabott szabadságvesztés mértéke törvénysértő.

Az Alkotmánybíróság rámutatott: Az egyes bűncselekmények természetéhez és súlyához igazodó büntetési rendszer és a büntetéskiszabás normatív előírásai együttesen szolgálják a jogállami büntetés funkcióját, a társadalom védelmét, a szankcióval történő arányos és megérdemelt viszonzást, valamint a speciális és a generális prevenciót. (1214/B/1990. AB határozat, ABH 1995, 571,

577.) A büntetés kiszabása során figyelembe kell venni a bűnelkövető személyi körülményeit, többek között az elkövető előéletét, a bűnismétlést, valamint az egyéb enyhítő és súlyosító körülményeket. A büntetőjog az elkövetés tekintetében különös, felelősségfokozó jelentőséget tulajdonít az ismételt elkövetésnek. {23/2014. (VII.15.) AB határozat, Indokolás [42]}

Az alapügyben eljáró elsőfokú bíróság által feltárt és a másodfokú bíróság részéről nem kifogásolt büntetéskiszabási tényezők újraértékelését a Kúria elvégezte.

A Kúria maga is azt állapította meg, hogy III. rendű terhelttel szemben a törvényes kereteken belül, a középértéket meghaladó büntetés kiszabásával érhetőek el a büntetés céljai. A büntetés mértékének meghatározása során nagyobb nyomtatékot kell tulajdonítani annak, hogy a III. rendű terhelt fiatal felnőtt volt az elkövetések idején, valamint - mivel elmaradt - enyhítő jelleggel értékelni kell azt is, hogy a fegyveresen elkövetett rablások (első fokú ítélet 16-17. oldal, tényállás II/1. és II/2. pont) során a fiataalkorú I. rendű terhelt ténylegesen nem éles, hanem játékpisztolyt használt.

A Kúria a büntetési célok (hatályos Btk. 79. §) elérése érdekében halmazati büntetésként [hatályos Btk. 85. § (3) bekezdés] a III. rendű terhelt személyének és cselekményeinek tényleges társadalomra veszélyességéhez, valamint bűnösségének mértékéhez igazodó tizenkét év tartamú szabadságvesztés kiszabását találta arányosnak.

A kifejtettekre figyelemmel - miután az ítélet hatályon kívül helyezését eredményező feltétlen eljárási szabálysértést nem észlelt - a Kúria - a Be. 424. §-a (1) bekezdésének 1. fordulata alapján tanácsulésen, a Be. 420. § (1) bekezdése 1. mondatának 1. fordulata szerinti összetételben, - a felülvizsgálati indítványnak helyt adott, és az alapítéletet - a Be. 427. §-ának (2) bekezdése alapján - megváltoztatta. A Btk 81. § (4) bekezdésének mellőzésével a III. rendű terheltet - halmazati büntetésül - tizenkettő év fegyházban végrehajtandó [hatályos Btk. 37. § (3) bekezdés ad) pont] szabadságvesztésre ítélte.

A Kúria ítélete a megtámadott határozatot egyebekben nem érinti.

Az ítélet elleni fellebbezés lehetőségét a Be. 3. §-ának (4) bekezdése, felülvizsgálatát pedig a Be. 416. § (4) bekezdésének b) pontja kizárja. Az esetleges újabb indítvánnyal kapcsolatos figyelmeztetés a Be. 418. §-ának (3) bekezdésén alapul azzal, hogy a bíróság - a Be. 421. §-ának (3) bekezdése szerinti feltételek fennállása esetén - az elutasító határozat hozatalát is mellőzheti.

Budapest, 2015. január 29.

*Dr. Molnár Gábor Miklós s. k. a tanács elnöke, Dr. Feleky István s.
k. előadó bíró, Dr. Krecsik Eldoróda s. k. bíró*

A kiadmány hiteléül:

bírósági ügyintéző
NYM